խարհի բոլոր կողմերում, որտեղ անծանօթ չէր Ջալալը իր քաջութիւններով, բարի գործերով և եղերական վախճանով։ Հասկանալի է, որ մի ձի չէր կարող այնքան երկար ապրել, բայց նորա սերունդը յաջորդաբար նոյն անունով կը կոչուէր. և Ջօջանց տան վէպում յիշւում է, որ ժառանգ դիւցազնի ձին իւր հօր ձիու սերունդից էր։

Մի նորութիւն ևս ունի այս փոփոխակը, այն է Բալը ֆրէնկի (№ 15, Թ, § 317—337)։ Այս անունը «Պալէ, Պալը ֆրէնկէ աղջիկ» կայ և մի հէքիաթում[1]. այլ և ունի Ջօջանց տան № 1—13 փոփոխակներից մինն ևս «Բալա ֆրէնկի և ֆրէնկի Պալ» (№ 10, էջ 424, 430), որին ինչպէս և Առաքել Պարոնին, Աճմուշահին և Սուլթան Մուրադին դիմում է Մորայ մելիքը և օգնութիւն խնդրում։ Ջօջանց վէպը ճիշտ պահել է Ֆրանկի այսինքն Եւրոպայի պապի մասին գաղափարը, որ խաչակրութեան առաջնորդը և հոգին է եղել. իսկ Եւրոպայի ժողովուրդներից, մանաւանդ առաջին խաչակրութեան յառաջապէս ֆրանկներն են մասնակցել, ուստի և արևելքում, ֆրանկ, Ֆրանկստան Եւրոպա, ֆրանսացի և կաթոլիկ է նշանակում։ Պարզ է որ այստեղ խօսքը հռովմէական կաթոլիկ եկեղեցու պետ պապի մասին է. թէ որքան պատմական հող ունի յատկապէս № 15-ի միջնադէպը դժուար է պնդել, դուցէ այստեղ Մհէրի գործը անցել է Դաւթին,—մեր Ջօջանց փոփոխակներում շատ անգամ մէկի գծերը միւսին են անցնում,—իսկ Մհէրը նոյնացել է մեր Մլեհի հետ[2]։ Այստ յայտնի է մեր Կիլիկեան իշխանների և թագաւորների ջերմ մասնակցութիւնը և յարաբերութիւնը խաչակրութեան հետ։ Խաչակրութեան ազդեցութիւնը յատկապէս երևում է և պարոն տիտղոսից, որ կրում է այստեղ և այլ ուրեք Առաքելը (№ 2, 7), որ այլապէս կոչւում է Առաքել Երզնկացի (№ 3, Բ)։ Պարոն կոչւում են և № 14-ի մի քանի դև—դիւցազները, որ բանել է մեր իշխան կամ նախարար անուան տեղ։ Այս են հաստատում Դաւթի աջ թևի մեծ խաչը, կրած ս. նշանը, «խաչ պատըրաստին», կամ փետրաղին (խաչ փարմաղ=խաչապաշտ) ևլն։ Յայտնի է որ խաչակիրները խաչ էին կրում իրենց աջ թևին, որից և ծագել է այդ անունը։ Խաչը իւր պաշտամունքով մեզնում սկսուելով Ի. դարից՝ տարածուել է խաչակրութեան ժամանակ դանազան մասունքներով, որ ունի և վէպը (№ 1, Դ, էջ 13). ցարդ շատ «օջաղ»—տներ ևս ունին Կարմիր Աւետարան, Նարեկ և այլ սրբութիւններ։ Հետաքրքրական է այս կողմից այն պարագան, որ մեր վիպասաց-

---

1. Էմինեան Ազգ. Ժողովածու Դ. § 6 «Լուսաւոր մորթ». էջ 55։

2. Ջօջանց տան պատմականը [Արարատ 1908. Յունուար, էջ 113—114 (39—40)].